

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”

**Chirchiq davlat pedagogika
universiteti**

rektori G.I. Muxamedov

_____ 2025 yil

**13.00.05 - KASB-HUNAR TA‘LIMI NAZARIYASI VA METODIKASI
IXTISOSLIGI BO‘YICHA OLIV TA‘LIM DAN KEYINGI TA‘LIM
INSTITUTIGA KIRISH UCHUN IXTISOSLIK FANIDAN
DASTUR**

CHIRCHIQ-2025

Kirish

Mazkur dastur 13.00.05-kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi mutaxassisligi bo'yicha tayanch doktoranturaga kiruvchilar uchun mo'ljallangan bo'lib, Davlat ta'lim standartlari asosida tuzilgan.

13.00.05-kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi mutaxassisligi O'zbekiston Respublikasida uzluksiz ta'lim tizimining o'ziga xosligini ta'kidlovchi professional ta'lim mazmunini ifodalaydi. Professional ta'lim tegishli davlat ta'lim standartlari doirasida o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi berilishi, o'quvchilarning kasb-hunarga moyilligi, bilim va ko'nikmalarini chuqur rivojlantirilishi, tanlab olingan ixtisoslikni egallashlarini ta'minlaydi. Professional ta'lim egallanadigan kasb va mutaxassislik bo'yicha quyidagi darajalarni o'z ichiga oladi:

1. Boshlang'ich professional ta'lim-kasb-hunar maktablarida IX sinf bitiruvchilari negizida ikki yillik integratsiyalashgan dasturlari asosida amalga oshiriladi.

2. O'rta professional ta'lim-kollejlarda davomiyligi ikki yilgacha bo'lgan kunduzgi, kechki va sirtqi ta'lim shakllari bo'yicha umumiy o'rta, o'rta maxsus ta'lim hamda boshlang'ich professional ta'lim negizida amalga oshiriladi.

3. O'rta maxsus professional ta'lim - texnikumlarda umumiy o'rta, o'rta maxsus, boshlang'ich professional va o'rta professional ta'lim negizida davomiyligi kamida ikki yil bo'lgan kunduzgi, kechki va sirtqi ta'lim shakllari bo'yicha amalga oshiriladi.

13.00.05 - kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi ixtisosligi bo'yicha oliy tal'limdan keyingi ta'lim insitutiga kirish imtihoni uchun tuzilgan dastur kasbiy pedagogikadagi dolzarb masalalarni qamrab oladi.

Professional ta'limning shakllanishi va rivojlanishi.

Milliy g'oyaning shakllanishi, yoshlarni umumbashariy va milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash, xalq pedagogikasi tajribasiga tayanish. O'rta Osiyo mutafakkir olimlari kasbiy ta'lim haqida. Movoraunnahr madaniyati rivojlanishi davrida kasbiy ta'lim. Turkistonda jamiyat ta'lim asos bo'lgan barcha yangi g'oyalar, madaniyat va fanga ochiq va jo'shqin bo'lgan davrda kasbiy ta'lim tajribasi. Kasbiy ta'lim tizimida milliy islohotlar yo'nalishlarining mohiyati: ta'limning O'zbekiston halqlari madaniyati bilan boyitilgan milliy tarix, milliy an'analar va odatlar bilan uzviy bog'liqligi, ta'limni milliy rivojlanish, boshqa halqlar madaniyati va tarixiga hurmat uyg'otishning muhim vositasi sifatida tan olinishi.

O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi islohotlari.

Ta'lim tizimi islohotlarini muvaffaqiyatli amalga oshirish shart-sharoitlari: milliy pedagogik merosga tayanish, yangi maqsad va vazifalarni aniq belgilab olish, bosqichma-bosqich amalga oshirish, tadrijiylik.

Ta'lim tizimi islohotlarining mohiyati: izchillik, ochiqlik, fuqarolarning ta'limga bo'lgan extiyojlarini qoniqtira olish, jamiyatning talablariga javob berish, jahon kasb va ta'lim bozorida samarali faoliyat yuritish va raqobat qila olish. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunda professional ta'limga qo'yilgan talablar.

Kasbiy ta'limning dolzarb pedagogik muammolari.

«Uzluksiz ta'lim» tushunchasi. Uzluksiz ta'lim tuzulishi. Uzluksiz ta'lim tizimi va turlari. Kasbiy ta'lim turi va tizimi. Kasbiy ta'lim rivojlanishining asosiy omillari. Uzluksiz, kasb-hunar ta'limi tizimida o'rta maxsus ta'limining o'rni va ahamiyati.

O‘zbekiston Respublikasida professional ta’limning o‘ziga xosligi.

O‘zbekiston Respublikasi yangi, davlat ta’lim siyosatining tamoyillari. Milliy dasturning kadrlar tayyorlash tizimi va mazmuni, mamlakatning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanish istiqbollari, jamiyat ehtiyojlari, fan, madaniyat, texnika va texnologiyaning zamonaviy yutuqlaridan kelib chiqqan holda, qayta tuzish vazifalari. Kadrlar tayyorlar tizimi rivojlanishining asosiy yo‘nalishlari. Jamiyatni liberallashtirish va demokratlashtirish, dunyo bozori sharoitdagi va talablariga javob beruvchi jamiyatga qaratilgan iqtisodni shakllantirish sharoitida ta’limni isloh qilish strategiya va taktikasi.

Uzluksiz ta’lim tizimida professional ta’limining o‘rni va ahamiyati.

Professional ta’limning rivojlanishi maqsadi. Professional ta’limning rivojlanishi tamoyillari: ilgarilanma, kasbiy ta’lim, uzluksizlik, ketma-ketlilik, insonparvarlik, demokratiklik. Professional ta’lim muassasalari maqsad va vazifalari. Professional ta’lim haqidagi diplom.

Ta’limni standartlashtirish. O‘rta maxsus kasb-hunar ta’limi mazmuni, maqsad va vazifalari.

Xalqaro va milliy standartlar. Standart, standartlashtirish me‘yorlari tushunchalari. Professional ta’lim davlat ta’lim standartlarining funksiyalari. DTS maqsadi, funksiyalari, vazifalari, tamoyillari. DTSni ishlab chiqish va amalga kiritish bosqichlari. DTSning tarkibiy qismlari. Standartlashtirish, ta’lim standarti, standartlashtirishning me‘yoriy elementlari. Standartlashtirish turlari. Professional ta’lim o‘quv muassasalari turlari va ulardagi ta’lim-tarbiya jarayoni.

Professional ta’lim kasblari va mutaxassisliklarini turkumlash.

Professional ta’lim mutaxassislik va kasblar yo‘nalishlari bo‘yicha Umumdavlat Klassifikatori haqida tushuncha. Professional ta’lim mutaxassislik va kasblar yo‘nalishlari bo‘yicha Umumdavlat Klassifikatori maqsadi va ob‘ektlari. Mutaxassislik vazifalari, kasbiy faoliyat sohasi, professional ta’lim muassasalarida ta’lim yo‘nalishlari tushunchalari. Tasniflagich tuzilmasi. O‘zbekiston xalq xo‘jaligining asosiy tarmoqlari. Xalq xo‘jaligi tarmoqlari, sanoat - qishloq xo‘jaligi, kichik korxonalar, kichik biznesning professional tayyorlov yo‘nalishlari, kasblar va ixtisosliklar umumdavlat tasniflagichi.

Professional ta’lim tizimlarining qiyosiy tahlili (chet el tajribasi sifatida).

Professional ta’limga tegishli ilg‘or chet el tajribasini o‘rganish bo‘yicha qiyosiy izlanishlar olib borishning maqsadi va mazmuni. GFR, Buyuk Britaniya, Fransiya, AQSh, Italiya va Yaponiya mamlakatlarida kasbiy ta’lim. Hamdo‘stlik mamlakatlarida kasbiy ta’lim. Qiyosiy tahlil natijalari haqida bizning respublikada kasbiy ta’limning rivojlanish omillarini, o‘ziga hosligini hisobga olingan xulosalari.

O‘rta-maxsus kasb-hunar ta’limi bitiruvchilarining ishlab chiqarishga moslashuvi.

Professional ta’limda o‘qishni tugatgandan so‘ng korxonalarda ishlab chiqarish jarayonlariga kirishib ketish jarayonining ijtimoiy jihatlarini. Bitiruvchilarning ishlab chiqarishga moslashuvining pedagogik-psixologik jihatlarini. Kasbiy ishlab chiqarish faoliyatiga moslashuv yordamida inson hayotiga, ijtimoiy munosabatlar rivojlanishiga ma’lum ta’sir ko‘rsatish mumkinligi. Ishlab chiqarishga moslashuvning ijtimoiy uyg‘unlashuvi esa texnikani taraqqiy ettirishning muhim omili ekanligi.

Ta'lim va ishlab chiqarish o'rtasidagi aloqalarni amalga oshirish jarayonlari.

Korxonalarining yangi xo'jalik yuritishga o'tishi, faoliyat turlari kengayishi va o'zgarishi, o'rta va kichik biznes rivojlanishi va jamiyatning yuqori malakali mutaxassislarini tayyorlash ijtimoiy buyurtmasini bajarish. Ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar sharoitida kasbiy ta'lim tizimini isloh qilish. Innovatsion ta'lim klaster tizimi tushunchasi. Ijtimoiy hamkorlar bilan faoliyat yuritishda ta'lim muassasalarining mustaqilligini oshirish.

Kasbiy pedagogikaning didaktik prinsiplari

Kasb hunar ta'limi jarayonlari tahlili va asosiy didaktik tushunchalar. Professional ta'limda umumdidaktik tamoyillar ongillik va faollik ilmiy sistemalik nazariy va amaliy birligi ta'lim tarbiya birligi ko'rsatmalilik. Ta'lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy tamoyillari va ularni professional ta'limda qo'llash.

Kasbiy pedagogikada qo'llaniladigan ilmiy tadqiqot metodlari, shakllari va vositalari.

Kasbiy pedagogikada qo'llaniladigan ilmiy tadqiqot metodlari o'qitish jarayonida tarbiyalanuvchilarga shaxs sifatida qaralishi, turli pedagogik texnologiyalar hamda zamonaviy metodlarni qo'llanilishi ularni mustaqil, erkin fikrlashga, izlanishga, har bir masalaga ijodiy yondoshish, mas'uliyatni sezish, ilmiy tadqiqot ishlarini olib borish, tahlil qilish, ilmiy adabiyotlardan unumli foydalanishga, eng asosiysi, o'qishga, fanga, pedagogga o'zi tanlangan kasbiga bo'lgan qiziqishlarini kuchaytirish. Professional ta'limni tashkil qilish shakllari va vositalari.

Professional ta'limni tashkil qilishda o'qituvchining asosiy vazifalari

O'qituvchining lavozim vazifalari. O'qituvchining ta'limni rejalashtirish bo'yicha vazifalar. Nazorat va baholash bo'yicha vazifalari. O'qituvchining metodik ishlari. Kasbiy faoliyat va uning ob'ektlari. O'qituvchining pedagogik faoliyati har bir boshqa faoliyat kabi o'zining aniq uslubiga ega bo'lishi. Bugungi kun o'qituvchisiga qo'yilayotgan zamonaviy talablarni «Faoliyat» tushunchasi. Faoliyat turlari. Kasbiy faoliyat. Kasbiy faoliyat ob'ektlari o'rgatish va bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarida zaruriy bilim malaka va ko'nikmalarni shakllantirish

Pedagogik faoliyati va pedagogik qobiliyat

O'qituvchi pedagogik faoliyatining tarkibiy qismlari: konstruktiv, tashkiliy, gnostik, kommunikativ. O'qituvchining pedagogik qobiliyati. O'qish va o'qitish bo'yicha qobiliyatlar, tarbiya jarayoniga yo'naltirilgan pedagogik qobiliyatlar. Pedagogik muloqot qobiliyatlari va faoliyatga ega bo'lgan o'qituvchi fanni, o'quv kursini keng va chuqurroq bilishi, o'z fani sohasidagi kashfiyotlarni hamisha kuzatib borishi, oddiy tadqiqot ishlarini olib borishi to'g'risida tushunchalar hosil qilish.

O'qituvchining pedagogik mahorati va kasbiy maxorati

Kasbiy mahorat haqidagi ta'riflar. Pedagogik mahorat komponentlari: insonparvarlik, pedagogik bilimlar, pedagogik qobiliyat, pedagogik takt, pedagogik texnika. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqot. Pedagogik nizolar va ziddiyatlarni bartaraf etish. O'qituvchining dars jarayonidagi mahorati. O'qituvchi pedagogik faoliyatida kasbiy refleksiyaning o'rni

Kasb ta'limi dual tizimi

Professional ta'limni bevosita ishlab chiqarish jarayonlari bilan bog'lash. Ta'limni ishlab chiqarish orqali amalga oshirish shakllari turlari. Professional ta'lim

o'quvchilarining kasbni egallash jarayonida ishlab chiqarishga moslashuvchanligi shakllantirish. Jahonda sodir bo'layotgan o'zgarishlarning ijobiy tomonlarini hisobga olib hayotga tadbiq qilish, hamkorlikning o'rni va ahamiyati. O'quvchilarning tanlagan kasb-hunarlarini korxonaga sharoitiga maksimal yaqinlashtirilgan sharoitda «dual tizim» asosida egallashi.

Professioanal ta'limni boshqarish

Professioanal ta'lim muassasalarini boshqarishning umumiy va ilmiy asoslari. Professioanal ta'lim muassasalariga rahbarlik qilish, rahbarlar ishining mazmuni. O'quv jarayoni didaktikani, uni rejalashtirish va amalga oshirishni loyihalash, undagi o'qitish metodlari va vositalarini o'zgartirib turish. Pedagogik, psixologik boshqaruv to'g'risida ma'lumot. Boshqaruv jarayoni bosqichlari. Boshqaruv uslublari. Boshqaruvga yangicha yondashuv: yakka shaxs va jamoa bilan ishlash usullari. Boshqaruvda o'qituvchining roli: faol, tashabbuskor va ijodkor munosabati. Ta'lim-tarbiya jarayonini boshqarish o'quv yurtida, o'quvchi-talabalar jamoasida sog'lom psixologik muhit yaratish yo'llari.

Professioanal ta'lim muassasalarida o'quvchilarni tarbiyalash

Professioanal ta'lim muassasalarida o'quvchilarni tarbiyalash. Professioanal ta'lim muassasalarida o'quvchilar tarbiyalashning maqsad va vazifalari, Professioanal ta'lim muassasalarida o'quvchilarni tarbiyalashga qo'yiladigan talablar. O'quvchilarni o'rganishning pedagogik-psixologik metodlari. Professioanal ta'lim muassasalarida o'quvchilarni tarbiyalash metodlari.

Professioanal ta'lim muassasalarida ta'lim – tarbiya jarayoni sifatini nazorat qilish.

Professioanal ta'limda ta'lim – tarbiya jarayoni sifatini nazorat qilishning maqsad va vazifalari. Professioanal ta'limda o'quv ta'lim jarayonini nazorat qilish. Professioanal ta'limda tarbiya jarayonini nazorat qilish. Professioanal ta'lim muassasalarida ta'lim—tarbiya jarayonini nazorat qilish o'quv yurtining rahbariyati tomonidan amalga oshirilishi.

Professioanal ta'limni umumiy o'rta ta'lim, oliy ta'lim va fan bilan integratsiyalash

Professioanal ta'limni umumiy o'rta ta'lim va oliy ta'lim bilan integratsiyalash omillari. Professioanal ta'limning ilmiy tadqiqot ishlari bilan integratsiyasi. Professioanal ta'limning umumiy o'rta ta'lim va oliy ta'lim bilan integratsiyasi. Ota-onalarning hamda davlatning o'qish jarayoniga sarflaydigan mablag'ini iqtisod qilish imkoniyati vujudga kelishi; mavzulararo integratsiya asosida o'quv-biluv jarayoni natijalarini istiqbollik qilish mexanizmlari yaratilishi; integratsiyalashtirilgan ta'lim jarayonini boshqaradigan o'qituvchilarini tayyorlash va malakasini oshirishni yo'lga qo'yish uchun huquqiy metodik imkoniyatlar yaratilishi.

Professioanal ta'lim jarayonining ishtirokchilari va o'quv jarayonlarini loyihalashtirish

Ta'lim-tarbiya jarayonida shuningdek professioanal ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchilarning o'zaro hamkorligi ushbu jarayonlar ishtirokchisi hisoblanadi. Bu ishtirokchilarning o'zaro hamkorligi natijasida, ya'ni o'zaro ta'sir, muloqot va munosabatlari tufayli ta'lim-tarbiya jarayoni amalga oshiriladi.

Mutaxassislik fanlarining o'quvchilar shaxsini shakllantirishdagi roli

Professioanal ta'limda o'quvchilar shaxsini shakllantirish, ularni akliy va jismoniy kamol toptirishning umumiy hamda maxsus bilim berishning eng muhim vositalari. O'qitish jarayoni davomida o'quvchilarining bilish kuchlarini rivojlantirish.

Ta'lim jarayonini tashkil etishda innovatsion texnologiyalar

Professioanal ta'limni tashkil qilishning shakl va metodlariga qo'yiladigan zamonaviy talablar. O'qitishning shakl va metodlarini sinflarga ajratish. Professioanal ta'limda o'qitishni tashkil qilishning shakl va metodlariga qo'yiladigan zamonaviy talablar. O'qitishning shakl va metodlarini sinflarga ajratish. Pedagogning innovatsion faoliyati - o'z ichiga yangilikni tahlil qilish va unga baho berish, kelgusidagi harakatlarning maqsadi va konsepsiyasini shakllantirish.

Adabiyotlar

1. Abduqudusov O. Kasb ta'limi o'qituvchilarini tayyorlashga integrativ yondashuv. - T.: Fan, 2005. – 160 b.
2. Avliyoqulov H.N. O'qitishning modul tizimi va pedagogik texnologiyasining amaliy asoslari.-Buxoro." Muallif."-2001.56 b.
3. Ziyamuxamedov B., Abdullaeva Sh. Ilg'or pedagogik texnologiya: nazariya va amaliyot: "Ma'naviyat asoslari" darsi asosida ishlangan uslubiy qo'llanma. –T.: "Ibn Sino" nomidagi tibbiyot nashriyoti, 2001. – 78 b.
4. Yo'ldoshev J.G'., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiya asoslari: qo'llanma. – T.: "O'qituvchi", 2004. - 104 b.
5. Zunnunov A., Mahkamov U. Didaktika ta'lim nazariyasi: Oliy o'quv yurtlari talabalari uchun o'quv qo'llanma. - T.: Sharq, 2006 – 125 b.
6. Ishmuxamedov R.J. Pedagogika ta'limi texnologiyasi (ma'ruzalar matni). - T.: TDPU, 2002. - 11 b.
7. Ishmuxamedov R.J. Innovatsion texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirishning yo'llari. – TDPU, 2004. - 44 b.
8. Левина М.М. Технологии профессионального педагогического образования: Учеб. пособие. для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Изд. центр «Академия», 2001. – 272 с.
9. Muslimov N.A. Bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchisini kasbiy shakllantirish - T: "Fan", 2004. – 128 b.
10. Musurmonova O. va boshqalar. O'quv-ishlab chiqarish ta'limi: o'quv-metodik qo'llanma / mualliflar. O.Musurmonova, A.Abdullaev, M.Ahmedova; A.Ikromov tahriri ostida. – T.: Abdulla Qodiriy nomidagi halq merosi nashriyoti, 2004. – 144 b.
11. Общая профессиональная педагогика: учебное пособие для студентов педагогических вузов / Под ред. В.Д. Симоненко. – М.: Вентана – Граф, 2005. – 368с.
12. Olimov Q., Uzoqova L., Halimov E. va boshqalar. Maxsus fanlarni o'qitish metodikasi: kasb-hunar kolejlari o'qituvchilari uchun metodik qo'llanma T.: Fan, 2004. – 120 b.
13. Olimov Q., Abduqudusov O., Uzoqova L. va boshqalar. Kasb ta'limi uslubiyoti. - T.: "Moliya" nashriyoti, 2006. – 160 b.

14. Ochilov M. Yangi pedagogik texnologiyalar: o'quv qo'llanma. – Qarshi: “Nasaf” nashriyoti, 2000. – 80 b.
15. Педагогика. Учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей / Под ред. И.И. Пидкасистого. – М.: Педагогическое общество России, 2004. – 608 с.
16. Педагогические технологии: учебное пособие для студентов педагогических специальностей / Под общей ред. В.С. Кукушина / Серия «Педагогическое образование» - М.: ИКС «Март»; Ростов Н/Д: ИС «Март», 2004. – 336 с.
17. Rashidov H., Xabib X., Yeldasheva G., Zakirov A. “Kasbiy pedagogika” blokini o'qitish metodikasi: o'quv-uslubiy qo'llanma. Malaka oshirish va qayta tayyorlash kurslari uchun. - T.: O'MKHTTKMO va UQTI., 2007. – 200 b.
18. Sayidahmedov N.S. Yangi pedagogik texnologiya: tahlil, ta'rif, mulohazalar. o'qituvchilar uchun metodik tavsiyanoma. - T.: RTM, 2000. – 42 b.
19. Sayidaxmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. –T.: «Moliya» nashriyoti, 2003. – 172 b.
20. Столяренко Л.Д. Педагогика: - Серия «Учебники, учебные пособия». - Ростов Н/Д: «Феникс», 2000. – 448 с.
21. Tolipov O'.Q. Oliy pedagogik ta'lim tizimida umummehnat va kasbiy ko'nikma hamda malakalarni rivojlantirishning pedagogik texnologiyalari. - T.: Fan, 2004. – 168 b.
22. Tolipov O'.Q., Usmonboeva M. Pedagogik texnologiyalarning tabiiy asoslari: o'quv qo'llanma. - T.: “Fan”, 2006. – 262 b.
23. Farberman B.L., Musina R.G., Jumaboeva F.A. Oliy o'quv yurtlarida o'qitishning zamonaviy usullari. – Toshkent: 2002. 192 b.
24. Xakimova M.F. Kasb pedagogikasi fanidan ma'ruzalar matni. - T.: TDIU, 2005. - 171 b.
25. Xamraeva X.N. Новые педагогические технологии и педагогическое мастерство: учебн. пособие. - T.: Natsionalnyy Universitet Uzbekistana. 2005. – 70 s.
26. Харламов И.Ф. Педагогика: 7-е изд. – М.: 2002. – 560 с.
27. Xidirov O'. va boshqalar. Ishlab chiqarish ta'limi: Kasb-hunar kollejlari uchun uslubiy qo'llanmalar. – T.: O'qituvchi, 2002. – 104 b.
28. Xo'jaev N., Xasanboev J. Iqtisodiy pedagogika. - T.: TDIU, 2002-86. b.
29. Sharipov Sh., Vorobev A., Muslimov N. va boshq. Kasbiy talim pedagogikasi Metodik qo'llanma(jadvallar) U.Nishonaliev tahriri ostida.T.:TDPU.2005.-58 bet.
30. G'oziev E., Mamedov K. Kasb psixologiyasi. - T.: 2003. - 154 b.

Jismoniy madaniyat fakulteti
dekani, p.f.f.d., dotsent

T.S.Achilov

Texnologik ta'lim
kafedrası mudiri

J.A.Xamidov